

**PIANO
DAY(S)**

DO 28.03.19 - CONCERTZAAL CCHA - PIANO DAY(S)

ELIANE RODRIGUES (PIANO)

Chopin

CCHA.BE

DO 28.03.19 - CONCERTZAAL CCHA - PIANO DAY(S)

ELIANE RODRIGUES (PIANO)

Chopin

Dit concert wordt opgenomen door KLARA en zal uitgezonden worden op 14 mei 2019.

Dit programmaboekje wordt u gratis aangeboden door CCHA.
samenstelling/redactie: Riet Jaeken

PROGRAMMA

Frédéric Chopin ⁽¹⁸¹⁰⁻¹⁸⁴⁹⁾

Sonate nr. 3 in si klein, opus 58

Allegro maestoso

Scherzo. Molto vivace

Largo

Finale. Presto, non tanto

Nocturne nr. 10 in la b groot, opus 32 nr. 2

pauze

Ballade nr. 1 in sol klein, opus 23

Nocturne nr. 3 in si groot, opus 9 nr. 3

Scherzo nr. 2 in si klein, opus 31

Andante spianato et Grande polonaise brillante, opus 22

DE ROMANTICUS CHOPIN

In de ontwikkeling van de pianomuziek speelt Frédéric François Chopin - eigenlijk is zijn naam oorspronkelijk Fryderyk Franciszek Chopin - een heel belangrijke rol. Hij wordt algemeen beschouwd als de grootste componist die Polen heeft voortgebracht. Zijn muziek, een persoonlijke fusie van West-Europese klassieke elementen en traditionele Poolse, benut de expressieve en technische eigenschappen van de piano vollediger dan de muziek van welke andere componist dan ook.

Zijn oeuvre bestaat bijna geheel uit composities voor solopiano. Hoewel vele daarvan technisch zeer veeleisend zijn, karakteriseert zijn stijl zich door het benadrukken van subtiele nuance, expressieve diepte en klankpoëzie. Chopin bouwde diverse muzikale vormen verder uit zoals de ballade en het scherzo. Beide vormen neemt Eliaze Rodrigues vanavond onder handen. Chopin was verantwoordelijk voor diverse innovaties in vormen zoals de pianosonate, wals, nocturne, etude, impromptu en prelude. Zijn werk vormt het hoogtepunt van de pianomuziek uit de romantiek.

Tijdens de eeuw van de romantiek wordt de piano als solo-instrument steeds populairder omdat het zich goed leende voor het tot uitdrukking brengen van persoonlijke gevoelens. Reeds in de *empfindsame Stil* van de achttiende eeuw gaf men om die reden de voorkeur aan de piano. Er ontstaat een veelzijdige en rijke literatuur die enerzijds klassieke vormen zoals sonate, rondo, fantasie, en improvisatie blijft gebruiken, anderzijds ook het kleine lyrische pianostuk ontwikkelt. Naast salon- en huismuziek ontwikkelen zich een rijke concertpraktijk en een streven naar virtuositeit. De gevoelsimpulsen van de romantiek leidden tot uitersten: dramatische opwindings en lyrische mijmering. Hoewel stemmingen en kleuren al eerder een rol speelden, krijgen zij nu een heel bijzondere functie. Door gevoelsmatig geaccentueerde kleuren (in plaats van heldere lijnen en vormen) slaagt de componist erin het irrationele, het sfeervolle en het ondoorgroendelijke rechtstreeks tot klinken te brengen.

Reeds heel vroeg toonde Chopin een bijzondere aanleg voor piano, improvisatie en compositie. In 1829 onderneemt hij een concertreis naar Wenen. Omwille van het grote succes verlaat hij het jaar daarop opnieuw Warschau voor concerten en studie. Chopin zou zijn geboorteland nooit meer terugzien. Vanaf 1831 woont hij in Parijs te midden van inspirerende kunstenaars (onder andere Berlioz, Liszt, Paganini, Pleyel, Delacroix, Heinrich Heine). Hij werd een gevierd pianist in de mondaine en adellijke milieus. Hij prefereerde de intiemere sfeer van de salons boven het grote publiek van de concertzaal.

Hij zal grinnikend toezien als hij zou weten dat we zijn muziek vandaag wél in grote concertzalen laten klinken. . .

Van 1839 tot 1847 woont hij samen met de dichteres George Sand voor wie hij een grote (ongelukkige) liefde opvatte. In 1847 verslechterde zijn gezondheidstoestand en in 1848 maakte hij zijn laatste reis (naar Londen en Schotland). Slechts 39 jaar oud, overleed Chopin in Parijs op 17 oktober 1849. Heinrich Heine eerde hem met de volgende woorden: *"Polen schonk hem zijn ridderlijke aard en zijn historische smart; Frankrijk schonk hem zijn lichte bevalligheid, zijn gratie; Duitsland schonk hem de romantische diepzinnigheid. De natuur schonk hem echter een sierlijke, slanke, ietwat tengere gestalte, het edelste hart en het genie"*. Voor Chopin was de piano geen middel, maar het doel zelf. Naast een cellosonate, een trio en enkele liederen, heeft Chopin uitsluitend voor de piano geschreven. Tijdens zijn leven imponeerde hij door zijn muzikale fantasie en cultuur. Reeds vroeg ontwikkelde hij een eigen, veeleisende stijl. De idealen zijn Bach en Mozart (niet Liszts dramatiek). In Bach vond de lyrisch-romantische natuur van Chopin een gelouterde bezonkenheid. Zijn virtuositeit, die aan Paganini deed denken, combineerde hij met gevoelige kleurrijke expressie en grote inspiratie. Er is in Chopins pianomuziek steeds een technisch en een expressief aspect te vinden. Karakteristieke melodiebouw, dansritmen en een zeer chromatische, harmonische taal resulteren in een melancholieke stijl. Chopin was een absolute meester op vlak van melodie. Elke noot in zijn muziek, hetzij essentieel of versierend, is geladen met zang.

Sonate nr. 3 in si klein, opus 58 (1844)

Van de vier sonates die Chopin schreef, vinden er slechts twee een centrale plaats in de uitvoeringsgeschiedenis. De tweede (met de bekende en apart gecomponeerde begrafenismars) en de derde sonate zijn onomstotelijke meesterwerken. De vierde sonate (in do klein) is een jeugdwerk, dat hij weigerde uit te geven en de vierde (in sol klein) is voor cello en piano. Terwijl de tweede sonate nog duidelijk de invloed van Beethoven verraaft, is de derde eerder schatplichtig aan Bach en Mozart, Chopin's absolute favoriete componisten. Vooral het openingsdeel is bachiaans. Geen enkel ander werk van Chopin is meer doordrongen van polyfone settings van vervlogen baroktijden. Toch klinkt het niet nostalgisch of dweperig. Ook hier vormt het Scherzo het tweede deel en toont eveneens een polyfone structuur. De zeer mooie trage beweging is een ABA-vorm met een ongewoon lang middendeel. In de *Finale* toont Chopin zich lichtjaren vooruit met zijn drijvende, duivelse trekjes, waarbij menig pianist al over zijn vingers struikelde.

Ballades

Chopin koos graag muziekvormen die gebaseerd waren op de dans: mazurka, wals, polonaise. Vele werken zijn volgens een duidelijke driedigtheid opgevat zoals de meeste *Nocturnes* en *Etudes*. Andere stukken halen hun vorm uit het contrasterende afwisselen en terugkeren van verschillende delen, zoals de *Ballades* en de *Fantaisie in fa klein*. In de vier *Ballades* (*opus 23 in g*, *opus 38 in F*, *opus 47 a* en *opus 52 in f*), verschenen tussen 1836 en 1843, gaan lyrische en dramatische elementen samen. Vormelijk worden lied, rondo, sonatevorm en variatievorm vermengd. Chopin wist een nieuw, zeer persoonlijk en eigen type te creëren. De ballade, die oorspronkelijk thuishoort in de wereld van de vocale muziek, wordt door Chopin uitgewerkt als een zuiver karakterstuk voor klavier. De vorm ligt niet vast, de inhoud is lyrisch en staat ergens tussen de absolute en de programmamuziek. Chopin's *Ballades* worden gekenmerkt door enkele gemeenschappelijke elementen: korte impuls bij de aanvang (de verteller installeert zich) en een oneven maatsoort (6/4 en 6/8). Er bestaat geen enkele aanduiding dat Chopin ze echter als samenhangend geheel zou bedoeld hebben. In

welke mate deze composities daarnaast ook nog programmatisch de *Litauische Balladen* van de Poolse exilschrijver Adam Mickiewicz volgen, blijft een raadsel. Chopin schrijft vanuit zijn muzikale fantasie en bekommert zich niet zozeer om een consequente opbouw of een logische gedachtegang. De verschillende episodes worden gestuurd door de improvisatorische geest van de componist. De thema's bloeien spontaan open en verwelken dikwijls bijna onmiddellijk op een heel natuurlijke manier.

Nocturnes

De *Nocturnes* staan voor introspectie, intimiteit, gevoel, poëzie,... "*Il faut chanter avec les doigts*" opperde Chopin zelf. We weten inderdaad dat Chopin met zijn bundels *Nocturnes* het doel voor zijn studenten had voorgeschreven om "zo vocaal mogelijk" te leren spelen. Maar ze zijn in de handen van een componist als Chopin ook veel meer dan dat. Bovendien dacht het negentiende-eeuwse publiek vooral aan een vocaal werk als het de term nocturne hoorde. John Field (1782-1837) was er eigenlijk mee begonnen, zonder het tot een apart compositiegenre te willen verheffen. Vanaf 1810 zouden vele componisten deze "liederen zonder woorden" veelvuldig toepassen. Chopin werd graag vergeleken met Field, maar tegelijkertijd introduceerde Chopin een heel nieuwe expressie en diepgang aan de nocturne.

Vanavond zal Eliane Rodrigues geen overdreven rubato's, geen sentimentaliteit, geen gratuite dromerigheid tentoonspreiden. Ze laat de piano zingen, zoals het hoort, en ademen, maar laat ook de harmonische rijkdom tot uiting komen. Zij zal erop wijzen dat dit niet zomaar sfeerstukken zijn maar grote muziek met diepgang.

Scherzo nr. 2 in si klein, op. 31 (1837)

Het tweede *Scherzo* is een eendelige compositie, opgedragen aan gravin Adèle Fürstenstein. Het stuk opent met een laag, duister motief in de hoofdtoonsoort si klein. Dit motief bestaat uit twee akkoordjes die pianissimo gespeeld moeten worden. Na een korte pauze barst het stuk los in een set fortissimo akkoorden in de hoogte en keert terug naar de zachte beginakkoordjes. Daarna vervolgt het werk in

een serie arpeggio's die leiden naar een stuk met de aanduiding "*Con anima*", vervolgens hoort men het lieflijke B-gedeelte (trio), een zoete cantabile melodie op een begeleiding van golvende achtsten, daarna keert het woestere A-gedeelte weer terug. Net als Chopins eerste scherzo sluit ook dit werk in de coda virtuoos af.

Robert Schumann vergeleek dit werk met een gedicht van Byron: "*...zo overlopend van tederheid, durf, liefde en minachting...*". Volgens Wilhelm von Lenz, een leerling van Chopin, had de componist hem verteld dat het bekende sotto voce openingsmotief een vraag is en de tweede frase het antwoord: "*Voor Chopin kon het nooit vragend genoeg zijn, nooit zacht genoeg.*" James Huneker schreef: "*Wat een meesterlijk schrijven, en het ligt precies in het hart van de piano! Honderd generaties zullen deze pagina's niet kunnen verbeteren.*"

Andante spianato (G groot) et Grande polonaise brillante in mi bemol groot, opus 22 (1830 & 1834)

De *Grande polonaise brillante* was oorspronkelijk bedoeld voor piano en orkest. Drie jaar later componeerde Chopin een *Andante spianato in G*, voor piano solo, dat hij vooraf liet gaan aan de *Grande polonaise brillante*, met een fanfare-achtig verbindingsstuk. Het "gecombineerde" werk werd gepubliceerd in 1836 en werd opgedragen aan Madame d'Este. *Spianato* betekent vlak of effen (smooth). We moeten hier de technische moeilijkheden niet opsommen. U zal ze kunnen aanschouwen en beluisteren en bewonderen vanavond. Elke pianostudent heeft erop gezweet: snelle loopjes in tertsen, nog snellere octaven en sprongen, trillers in tertsen, snelle arpeggio's. Het hele bereik (tessituur) van de piano wordt onder handen genomen. Een weetje als uitsmijter: aan het eind van de film "*The pianist*" (2002) speelt de Joods-Poolse pianist Wladislaw Szpilman deze polonaise, in de orkestversie.

Citaat

Het verleidelijke pianospel van Eliane Rodrigues' Chopin is moeilijk te weerstaan. Ze speelt de nocturnes adembenemend mooi met een absolute eenvoud en directe expressie. De zachte lyriek van de nocturnes lijkt ook perfect te passen bij de bescheiden stijl en

glasheldere toon van mevrouw Rodrigues. Haar interpretaties vallen ook en vooral op door de lange, meanderende rechtshandige frases met een fijn gesponnen ornamentatie die ze subtiel vormgeeft door de nadruk nauwelijks hoorbaar te verleggen om zo elke nuance naar voren te brengen.

RAUL DA GAMA - WORLD MUSIC REPORT OVER DE CD "NOTTURNO"
(UITG. DOOR NAVONA RECORDS)

BIOGRAFIE ELIANE RODRIGUES

Het was al heel vroeg merkbaar dat de in Rio de Janeiro geboren pianiste een echte 'child prodigy' was: op 3-jarige leeftijd begon ze met componeren, als 5-jarige speelde ze haar eerste recital en als 6- en 7-jarige concerteerde ze met orkest. Vanaf dat moment behaalde ze prijzen bij talrijke wedstrijden - zowel regionaal als nationaal - om dan als 18-jarige in de V.S. de "special prize" op het Van Cliburn concours te krijgen. In 1983 eindigde ze als vijfde in de Koningin Elisabethwedstrijd. Sindsdien concerteerde ze in steden als Antwerpen, Brussel, Den Haag, Moskou, New York, Rio de Janeiro, St. Petersburg, Volgograd en Zürich. In De Doelen in Rotterdam wordt zij al 20 jaar lang uitgenodigd om op tweede kerstdag een Chopin-recital te brengen. 1998 was een belangrijk jaar voor Rodrigues: ze werd de spilfiguur van een jaarlijks festival in Zwitserland, *Música Romântica*, waar zij niet enkel soleerde, maar ook dirigeerde en componeerde. Verder speelde ze op openluchtfestivals in Rusland en België voor een publiek van meer dan 20.000. Verder is zij al ruim 20 jaar docent aan het Koninklijk Conservatorium te Antwerpen. Ze heeft meer dan 25 cd's opgenomen, van zowel liveconcerten als studio-opnames. Ze zette o.a. de 5 concerti van Sergei Prokofiev en alle 8 pianoconcerto's van Beethoven op cd. Meest recent is haar samenwerking met Parma Recordings, wat resulteerde in een digitale release van de Beethoven concerto's bij Naxos, iTunes, Amazon and Spotify, en 2 nieuwe cd's (een Chopin en Debussy) en een derde in de nabije toekomst met Amerikaanse muziek van Leonard Bernstein en George Gershwin.

WWW.ELIANERODRIGUES.COM

OM NAAR UIT TE KIJKEN

zo 2 juni 2019 – 11u - Oud Stadhuis Hasselt

Club Classique

GEORGINA SÁNCHEZ TORRES ^(CELLO)

Canto de los pajaros

Georgina Sánchez Torres, geboren in Valladolid en op en top Spaans, is een opmerkelijke musicienne. Ze raakte op haar zevende al gefascineerd door de cello, sprong snel in het oog, niet enkel als virtuoze en innemende celliste, maar ook als componiste en dirigente. De internationale prijzen die ze verzamelde zijn indrukwekkend.

Kom mee genieten van de Spaanse warmte en de vurige interpretaties van werken van Pau Casals, de Falla, en van Sánchez Torres zelf: een eigenzinnige zigeunerdans (*Danza farruca*), een processielied (*Saeta*) of een hommage aan Piazzolla-Vivaldi. Laat het vogelgezag maar telkens opnieuw komen.

Programma

Georgina Sánchez Torres *Saeta*, *Variaciones graves sobre una sentencia medieval*, *Danza farruca* nr. 6, *Homenaje a Piazzolla-Vivaldi* & *Variaciones sobre la voz humana* (basado en Marin Marais)

Pau Casals *Canto de los pajaros* (popular catalana)

José Palazón *Pagodas*, arr. Georgina Sánchez

György Ligeti, *Sonate voor cello solo*

Giovanni Sollima, *La tempesta*

Manuel de Falla, *Nana* (de *Siete canciones españolas*)

HET VOLLEDIGE PROGRAMMA OP **ccha.be**